

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QITUVCHILARI MALAKASINI OSHIRISH TIZIMIDA “ONA TILI O‘QITISH METODIKASI” FANINING O‘QUV-METODIK TA’MINOTINI TAKOMILLASHTIRISH

Tursunova Dilnoza Jumakulovna

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti

Ta’lim tarbiya nazariyasi va metodikasi 1-kurs magistranti

Ilmiy rahbar: p.f.f.d. (PhD), dots. G‘. Y. Salomov

Annotatsiya. Ushbu maqolada boshlang‘ich sinf o‘qituvchilari malakasini oshirish tizimida “Ona tili o‘qitish metodikasi” fanining o‘quv-metodik ta’minotini takomillashtirish masalalari tahlil qilinadi. Ona tili boshlang‘ich ta’limda o‘quvchining savodxonligi, nutq madaniyati, tafakkuri, muloqot qobiliyati va keyingi fanlarni o‘zlashtirishiga bevosita ta’sir ko‘rsatadigan asosiy fanlardan biridir. Shu sababli boshlang‘ich sinf o‘qituvchisining ona tili darslarini samarali tashkil etish bo‘yicha metodik tayyorgarligi doimiy yangilanib borishi zarur. Maqolada malaka oshirish tizimida o‘quv dasturi, modul materiallari, amaliy topshiriqlar, dars ishlanmalari, baholash mezonlari, elektron resurslar va reflektiv tahlil vositalarini takomillashtirishning nazariy-amaliy yo‘nalishlari yoritiladi.

Kalit so‘zlar: boshlang‘ich sinf, malaka oshirish, ona tili o‘qitish metodikasi, o‘quv-metodik ta’minot, metodik kompetensiya, savod o‘rgatish, yozma nutq, o‘qish savodxonligi, baholash, pedagogik mahorat.

IMPROVING THE EDUCATIONAL AND METHODOLOGICAL SUPPORT OF THE SUBJECT “METHODOLOGY OF TEACHING NATIVE LANGUAGE” IN THE PROFESSIONAL DEVELOPMENT SYSTEM FOR PRIMARY SCHOOL TEACHERS

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” **XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL**

Tursunova Dilnoza Jumakulovna

Termiz University of Economics and Service

Master’s student of Theory and Methodology of Education and Upbringing, 1st year

Scientific supervisor: G‘. Y. Salomov

Associate Professor, PhD in Pedagogical Sciences

Abstract. This article analyzes the issues of improving the educational and methodological support of the subject “Methodology of Teaching Native Language” in the professional development system for primary school teachers. Native language is one of the main subjects in primary education, directly influencing pupils’ literacy, speech culture, thinking, communication skills, and mastery of other subjects. Therefore, the methodological training of primary school teachers in effectively organizing native language lessons should be continuously updated. The article highlights the theoretical and practical directions for improving curricula, module materials, practical assignments, lesson plans, assessment criteria, electronic resources, and reflective analysis tools in the professional development system.

Keywords: primary grade, professional development, methodology of teaching native language, educational and methodological support, methodological competence, literacy teaching, written speech, reading literacy, assessment, pedagogical skill.

**СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРЕДМЕТА
«МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ РОДНОГО ЯЗЫКА» В СИСТЕМЕ ПОВЫШЕНИЯ
КВАЛИФИКАЦИИ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ**

Турсунова Дилноза Жумакуловна

Термезский университет экономики и сервиса

магистрант 1-го курса специальности

«Теория и методика образования и воспитания»

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” **XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL**

Научный руководитель: Г. Ю. Саломов

доцент, доктор философии по педагогическим наукам (PhD)

Аннотация. В данной статье анализируются вопросы совершенствования учебно-методического обеспечения предмета «Методика преподавания родного языка» в системе повышения квалификации учителей начальных классов. Родной язык является одним из основных предметов в начальном образовании, непосредственно влияющим на грамотность учащихся, культуру речи, мышление, коммуникативные способности и усвоение последующих учебных предметов. Поэтому методическая подготовка учителя начальных классов по эффективной организации уроков родного языка должна постоянно обновляться. В статье освещаются теоретико-практические направления совершенствования учебной программы, модульных материалов, практических заданий, разработок уроков, критериев оценивания, электронных ресурсов и средств рефлексивного анализа в системе повышения квалификации.

Ключевые слова: начальный класс, повышение квалификации, методика преподавания родного языка, учебно-методическое обеспечение, методическая компетентность, обучение грамоте, письменная речь, читательская грамотность, оценивание, педагогическое мастерство.

Kirish

Boshlang‘ich sinf o‘qituvchisining kasbiy faoliyatida ona tili o‘qitish metodikasi alohida o‘rin tutadi. Chunki ona tili darslari orqali o‘quvchi savod chiqaradi, so‘z boyligini kengaytiradi, fikrini og‘zaki va yozma shaklda ifodalashni o‘rganadi, matnni tushunish va tahlil qilish ko‘nikmalarini egallaydi. Agar boshlang‘ich bosqichda ona tili ta’limi puxta tashkil etilmasa, keyingi sinflarda o‘quvchining barcha fanlarni o‘zlashtirishida muammo paydo bo‘ladi. Demak, ona tili metodikasini yaxshi bilish boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi uchun yordamchi bilim emas, kasbiy tayanchdir.

Bugungi kunda boshlang‘ich ta’lim mazmuni o‘zgarib bormoqda. O‘quvchidan faqat qoidani yodlash emas, uni nutqda qo‘llash, matn yaratish, fikrini asoslash, savol berish, o‘qiganini tushunish va

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

muloqotga kirishish talab etilmoqda. Shunday sharoitda malaka oshirish tizimidagi “Ona tili o‘qitish metodikasi” fanining o‘quv-metodik ta’minoti ham yangicha yondashuvga muhtoj. Eski shakldagi umumiy ma’ruza, tayyor nazariy matn va bir xil topshiriqlar o‘qituvchining real metodik ehtiyojini to‘liq qondira olmaydi.

Asosiy muammo shundaki, ko‘p hollarda metodik ta’minot dars amaliyotidan uzilib qoladi. O‘qituvchi kursda nazariy tushunchalarni eshitadi, lekin sinfda imlo xatolari bilan qanday ishlash, o‘quvchining og‘zaki nutqini qanday faollashtirish, matn ustida qanday bosqichma-bosqich ishlash, differensial topshiriqni qanday tuzish kabi savollarga aniq javob topolmaydi. Shuning uchun malaka oshirish tizimidagi o‘quv-metodik materiallar bevosita amaliy dars muammolariga yo‘naltirilishi kerak.

Metodologiya

Ushbu maqola nazariy-tahliliy va metodik umumlashtirish yondashuviga asoslanadi. Tahlilda boshlang‘ich sinf o‘qituvchilari malakasini oshirish jarayonida “Ona tili o‘qitish metodikasi” fanining mazmuni, o‘quv-metodik ta’minot tarkibi va uni takomillashtirish yo‘llari ko‘rib chiqildi.

Maqolada o‘quv-metodik ta’minot quyidagi asosiy tarkibiy qismlar asosida tahlil qilindi: o‘quv dasturi, modul mazmuni, nazariy materiallar, amaliy topshiriqlar, dars ishlanmalari, metodik tavsiyalar, diagnostik materiallar, baholash mezonlari, elektron resurslar va o‘qituvchi refleksiyasiga oid vositalar.

Tahlilda quyidagi savollar asos qilib olindi: malaka oshirish tizimida ona tili metodikasi o‘qituvchining qaysi kompetensiyalarini rivojlantirishi kerak? Mavjud o‘quv-metodik ta’minotning zaif jihatlari nimalardan iborat? Amaliyotga yaqin, samarali va moslashuvchan metodik ta’minot qanday bo‘lishi lozim?

Natijalar

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

Tahlil natijalari shuni ko‘rsatadiki, “Ona tili o‘qitish metodikasi” fanining o‘quv-metodik ta’minotini takomillashtirish bir nechta asosiy yo‘nalishda olib borilishi kerak.

Birinchidan, o‘quv dasturi kompetensiyaviy yondashuv asosida qayta boyitilishi zarur. Malaka oshirish jarayonida o‘qituvchi faqat ona tili metodikasining umumiy nazariyasini emas, balki savod o‘rgatish, husnixat, imlo savodxonligi, og‘zaki nutq, yozma nutq, matn ustida ishlash, o‘qish savodxonligi va baholash metodikasini amaliy ko‘rinishda o‘zlashtirishi kerak. Har bir modul yakunida o‘qituvchi real darsda qo‘llay oladigan mahsulot yaratishi maqsadga muvofiq: dars fragmenti, topshiriq banki, baholash rubrikasi yoki matn ustida ishlash algoritmi.

Ikkinchidan, metodik materiallar quruq nazariy bayondan amaliy qo‘llanmaga aylanishi kerak. Masalan, “o‘quvchilarda yozma nutqni rivojlantirish” mavzusi faqat tushuncha sifatida berilmasligi lozim. Unda 1–4-sinflar kesimida yozma nutqni rivojlantiruvchi topshiriqlar, xatolar bilan ishlash usullari, ijodiy yozuv mashqlari, bayon va insho uchun tayyorgarlik bosqichlari, namunaviy baholash mezonlari bo‘lishi kerak.

Uchinchidan, dars ishlanmalari shablon emas, metodik tahlil vositasi bo‘lishi lozim. Ko‘pincha o‘qituvchiga tayyor dars ishlanmasi beriladi, lekin nima uchun aynan shu metod tanlangani, qaysi bosqichda qanday kompetensiya rivojlanishi, qaysi topshiriq kuchli yoki zaif o‘quvchiga mosligi tushuntirilmaydi. Bu noto‘g‘ri. Dars ishlanmalari tahliliy izoh bilan berilishi kerak. O‘qituvchi tayyor rejani ko‘chiruvchi emas, metodik qaror qabul qiluvchi mutaxassis bo‘lishi kerak.

To‘rtinchidan, diagnostik materiallar kiritilishi zarur. Malaka oshirishda o‘qituvchi o‘quvchilarning nutqiy va imloviy kamchiliklarini aniqlash metodikasini bilishi kerak. Masalan, o‘quvchi nima uchun so‘zlarni noto‘g‘ri yozmoqda: qoidani bilmagani uchunmi, talaffuz ta’siridami, so‘z tarkibini ajrata olmagani uchunmi yoki e’tiborsizlik sabablimi? Bunday tahlilsiz o‘qituvchi xatoni faqat belgilaydi, lekin uning sababini bartaraf eta olmaydi.

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

Beshinchidan, baholash mezonlari aniq ishlab chiqilishi kerak. Ona tili darsida baholash faqat diktantdagi xatolar soni bilan cheklanmasligi lozim. Og‘zaki nutqda fikrning ravonligi, yozma nutqda izchillik, matn ustida ishlashda tushunish darajasi, o‘qish savodxonligida asosiy fikrni ajratish, ijodiy topshiriqlarda mustaqil yondashuv baholanishi kerak. Shu sababli o‘quv-metodik ta‘minotda rubrikalar, kuzatuv varaqalari va o‘z-o‘zini baholash shakllari bo‘lishi zarur.

Oltinchidan, elektron resurslar bazasi yaratilishi maqsadga muvofiq. Unda interfaol mashqlar, diktant matnlari, matn ustida ishlash topshiriqlari, audio materiallar, baholash jadvallari, metodik videolar va o‘qituvchilar tajribasi jamlanishi mumkin. Biroq elektron resurs faqat fayllar to‘plami bo‘lib qolmasligi kerak. U mavzu, sinf, kompetensiya va qiyinchilik darajasi bo‘yicha tizimlashtirilgan bo‘lishi lozim.

Muhokama

“Ona tili o‘qitish metodikasi” fanining o‘quv-metodik ta‘minotini takomillashtirishda eng muhim masala — uni real sinf amaliyotiga yaqinlashtirishdir. Nazariy bilim kerak, lekin u o‘qituvchining kundalik dars muammolariga javob bermasa, ta‘siri cheklangan bo‘ladi. Boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi uchun eng zarur narsa — “qanday qilish kerak?” degan savolga aniq metodik javobdir.

Yana bir muammo — metodik ta‘minotning bir xilligi. Tajribali o‘qituvchi bilan yangi ish boshlagan o‘qituvchining ehtiyoji bir xil emas. Shuning uchun malaka oshirish materiallari darajalangan bo‘lishi kerak. Masalan, boshlang‘ich darajada asosiy metodik algoritmlar, o‘rta darajada dars loyihalash va topshiriq yaratish, yuqori darajada esa mualliflik metodikasi, innovatsion yondashuv va tajriba tahlili berilishi mumkin.

O‘qituvchi refleksiyasi ham e‘tibordan chetda qolmasligi kerak. Malaka oshirish jarayonida tinglovchi faqat material olmasligi, o‘z amaliyotini tahlil qilishi ham zarur. Masalan, “men o‘quvchilarning yozma nutqidagi xatolar bilan qanday ishlayman?”, “darsda o‘quvchilar ko‘proq gapiryaptimi yoki men?”, “matn ustida ishlashda qaysi bosqichni o‘tkazib yuboryapman?” kabi savollar o‘qituvchini kasbiy o‘sishga olib keladi.

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

Xulosa

Boshlang‘ich sinf o‘qituvchilari malakasini oshirish tizimida “Ona tili o‘qitish metodikasi” fanining o‘quv-metodik ta‘minotini takomillashtirish ta‘lim sifatini oshirishning muhim shartidir. Bu ta‘minot nazariy ma‘lumotlar bilan cheklanmasdan, amaliy topshiriqlar, dars tahlillari, diagnostik materiallar, baholash mezonlari, elektron resurslar va refleksiv vositalarni o‘z ichiga olishi kerak.

Eng asosiy xulosa shuki, o‘qituvchi tayyor metodik ko‘rsatmani bajaruvchi emas, balki dars jarayonini ongli loyihalaydigan, o‘quvchi ehtiyojini tahlil qiladigan va metodik qaror qabul qiladigan mutaxassis sifatida shakllanishi lozim. “Ona tili o‘qitish metodikasi” fanining yangilangan o‘quv-metodik ta‘minoti aynan shu maqsadga xizmat qilishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi “Ta‘lim to‘g‘risida”gi Qonuni. Toshkent, 2020.
2. Boshlang‘ich ta‘lim davlat ta‘lim standarti. Toshkent.
3. G‘ulomov A., Qodirov M. Ona tili o‘qitish metodikasi. Toshkent: O‘qituvchi.
4. Qosimova K., Matchonov S., G‘ulomova X. Ona tili o‘qitish metodikasi. Toshkent.
5. Yo‘ldoshev J., Usmonov S. Pedagogik texnologiya asoslari. Toshkent.